

ΔΕΟ10-ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Eclass4U

The best Choice for you

ΕΒΔΟΜΑΔΑ 1

Επιμέλεια : Βίκυ Βάρδα

1

Η έννοια του «δικαίου»

- Προτάσεις (κανόνες δικαίου) που ρυθμίζουν υποχρεωτικά την οργάνωση του Κράτους, τη λειτουργία της κοινωνίας και την κοινωνική συμβίωση των μελών της
 - ⊗ Απρόσωπος & αφηρημένος χαρακτήρας
 - ⊗ Ετερόνομος χαρακτήρας
 - ⊗ Αναγκαστικός χαρακτήρας (επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης)
 - ⊗ Ρύθμιση εξωτερικής συμπεριφοράς
 - ⊗ Οι σχέσεις των ανθρώπων που ρυθμίζονται από κανόνες δικαίου ονομάζονται έννομες σχέσεις σε αντίθεση με τις μη ρυθμιζόμενες από το δίκαιο σχέσεις (πχ, φιλική σχέση)
 - ⊗ Αντιδιαστολή των κανόνων δικαίου με:
 - ⊗ Κανόνες ηθικής
 - ⊗ Αυτόνομοι κανόνες
 - ⊗ Πηγάζουν από τον εσωτερικό κόσμο (συνείδηση) του ανθρώπου
 - ⊗ Δεν περιέχουν αναγκαστική ρύθμιση
 - ⊗ Κανόνες εθιμοτυπίας
 - ⊗ Μη υποχρεωτικοί κανόνες που αφορούν στην κοινωνική συμπεριφορά του ανθρώπου (πχ, ανταλλαγή χαιρετισμού μεταξύ γνωστών, προσφορά δώρου στη γιορτή φίλου)

1. Κράτος και Σύνταγμα

- **Έννοια του Κράτους:** Το κράτος ορίζεται ως η διαρκής νομική οργάνωση ενός λαού σε μια συγκεκριμένη περιοχή, που ασκεί ανεξάρτητη εξουσία. Τα βασικά του στοιχεία είναι ο λαός, η επικράτεια και η εξουσία.
- **Έννοια του Συντάγματος:** Το Σύνταγμα είναι το σύνολο των κανόνων που καθορίζουν τη θεμελιώδη νομική τάξη μιας πολιτείας. Ρυθμίζει την οργάνωση της πολιτειακής εξουσίας, τα δικαιώματα των πολιτών και τις σχέσεις του κράτους με διεθνείς οργανισμούς.

Το Σύνταγμα**110** Συντ)

- Δημιουργείται από τη συντακτική εξουσία, ασκούμενη από τον λαό, τουλάχιστον ιδεοτυπικά
- Πρωταρχικός, θεμελιώδης και ανώτατος νόμος του κράτους / διαθέτει κανονιστική ισχύ
- Οποιοσδήποτε άλλος κανόνας δικαίου μπορεί να δημιουργηθεί μόνο με τήρηση των προϋποθέσεων του Συντάγματος: κατ' ακολουθία των διαδικασιών και των δικαικών τύπων που το τελευταίο προβλέπει και χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με τις ουσιαστικές συνταγματικές προβλέψεις
 - Το Σύνταγμα από την πλευρά του ουσιαστικού περιεχομένου του
 - Μορφή του πολιτεύματος
 - Καθορισμός ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων
 - Οργάνωση της Πολιτείας
 - Διαδικασίες μέσω των οποίων είναι δυνατή η δημιουργία της έννομης τάξης, δηλαδή όλων των τύπων και μορφών που ένας κανόνας δικαίου επιτρέπεται να λάβει
 - ✓ Οι τύποι ή μορφές αυτές των κανόνων δικαίου ονομάζονται πηγές του δικαίου
 - Σχέσεις της εθνικής έννομης τάξης με υπερεθνικούς ή διεθνείς νομικούς σχηματισμούς στους οποίους μετέχει το Κράτος

Διακρίσεις Συντάγματος

- Τα Συντάγματα διακρίνονται σε γραπτά και άγραφα, αυστηρά και ήπια, ουσιαστικά και τυπικά.

Ερμηνεία Συντάγματος:

- Η ερμηνεία του Συντάγματος γίνεται με διάφορους τρόπους, όπως η γραμματική, η λογική και η τελεολογική ερμηνεία. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη η συνοχή με το υπόλοιπο Σύνταγμα, το ιστορικό πλαίσιο και η προστασία των ατομικών ελευθεριών.

Παραγωγή Συντάγματος:

- Το Σύνταγμα παράγεται μέσω της άσκησης της συντακτικής εξουσίας, η οποία μπορεί να είναι πρωτογενής (θέσπιση νέου Συντάγματος) ή δευτερογενής (αναθεώρηση υπάρχοντος Συντάγματος).

Αναθεώρηση του Συντάγματος:

- Η αναθεωρητική λειτουργία έχει περιορισμούς, τόσο αφηρημένους (π.χ. προστασία της βάσης του πολιτεύματος) όσο και συγκεκριμένους (π.χ. απαγόρευση αναθεώρησης συγκεκριμένων διατάξεων). Η διαδικασία αναθεώρησης στην Ελλάδα είναι αυστηρή και απαιτεί την εμπλοκή δύο Βουλών.

Αναθεώρηση του Συντάγματος - I

- Παραγωγή του Συντάγματος
 - Συντακτική λειτουργία: εκδηλώνεται κάθε φορά που τίθεται σε ισχύ, για πρώτη φορά, το Σύνταγμα ενός Κράτους ή όταν τίθεται νέο Σύνταγμα χωρίς φραγμό από το προϋσχόν
 - ✓ Συντάκτης ο λαός: όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα (α. 1(3) Συντ)
 - Αναθεωρητική λειτουργία: συντεταγμένη κρατική λειτουργία (δηλ. προβλέπεται από το Σύνταγμα) με αντικείμενο την τροποποίηση κατάργηση, αντικατάσταση, προσθήκη, αυθεντική ερμηνεία διατάξεων του Συντάγματος
 - ✓ Έχει μερικό χαρακτήρα, διαφορετικά ισοδυναμεί με άσκηση συντακτικής εξουσίας
 - Μπορεί να αποφασισθεί η αναθεώρηση μέσω δημοψηφίσματος;

Αναθεώρηση του Συντάγματος - II

- Η ανάγκη της αναθεώρησης διαπιστώνεται με απόφαση της Βουλής που λαμβάνεται, ύστερα από πρόταση 50 τουλάχιστον βουλευτών, με πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των μελών της σε δύο ψηφοφορίες που απέχουν μεταξύ τους έναν τουλάχιστον μήνα
 - Με την απόφαση αυτή καθορίζονται ειδικά οι διατάξεις που πρέπει να αναθεωρηθούν (και οι οποίες δεσμεύουν την επόμενη Βουλή: βλ. αμέσως πιο κάτω)
- Αφού η αναθεώρηση αποφασιστεί από τη Βουλή, η επόμενη Βουλή, κατά την πρώτη σύνοδό της, αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών της σχετικά με τις αναθεωρητέες διατάξεις (δηλ., επεξεργάζεται το ουσιαστικό περιεχόμενο των διατάξεων)
- Αν η πρόταση για αναθεώρηση έλαβε την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, όχι όμως και την πλειοψηφία των τριών πέμπτων (βλ. πιο πάνω), η επόμενη Βουλή κατά την πρώτη σύνοδό της μπορεί να αποφασίσει σχετικά με τις αναθεωρητέες διατάξεις με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των μελών της
- Δεν επιτρέπεται αναθεώρηση του Συντάγματος πριν περάσει πενταετία από την περάτωση της προηγούμενης
- Δεν αναθεωρούνται οι διατάξεις που καθορίζουν τη βάση και τη μορφή του πολιτεύματος ως Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, καθώς και οι διατάξεις που αφορούν στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, την ισονομία, την εισδοχή μόνον ελλήνων πολιτών στις δημόσιες λειτουργίες, την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, την προσωπική ελευθερία, την ανεξιθρησκία, τη διάκριση των λειτουργιών

Ιστορία του Ελληνικού Συντάγματος:

- Η Ελλάδα έχει μακρά συνταγματική ιστορία, με πολλά Συντάγματα να έχουν ψηφιστεί από την εποχή του Αγώνα της Ανεξαρτησίας μέχρι σήμερα. Κάθε Σύνταγμα αντανακλά τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής του.

Θεμελιώδεις Αρχές του Συντάγματος:

- Οι θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος είναι οι βασικές αξίες και ιδέες που το χαρακτηρίζουν, όπως η δημοκρατική αρχή, η αντιπροσωπευτική αρχή, η κοινοβουλευτική αρχή, η διάκριση των εξουσιών, ο πολυκομματισμός, η αρχή της προεδρευόμενης δημοκρατίας και η αρχή του κράτους δικαίου.

Το Κράτος Δικαίου

- Όλα τα όργανα του κράτους υπόκεινται στο Σύνταγμα, δηλαδή στο δίκαιο (όχι απλώς στο νόμο)
- Τα κρατικά όργανα οφείλουν να ενεργούν εντός ορίων, που καθορίζει το Σύνταγμα και οι αποφάσεις τους είναι ισχυρές μόνον εφόσον δεν αντιτίθενται σε διατάξεις του Συντάγματος

Εκφάνσεις της αρχής του Κράτους Δικαίου

- **Αρχή της νομιμότητας:** υπαγωγή της κρατικής δράσης σε κανόνες δικαίου (νόμου και Συντάγματος) και δικαστικός έλεγχος αυτής
 - ⊙ **Μη αναδρομική ισχύς διοικητικών πράξεων** (με εξαιρέσεις που θα δούμε στη θεματική του Διοικητικού Δικαίου)
 - ⊙ **Προστασία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου:** προστασία της δικαιολογημένης πεποίθησης του διοικουμένου ότι μια πραγματική κατάσταση που τον αφορά και έχει δημιουργηθεί από μια ομοιόμορφη και σταθερή κρατική συμπεριφορά θα συνεχιστεί και στο μέλλον με τον ίδιο τρόπο
 - ⊙ **Αιτιολογία ατομικών διοικητικών πράξεων**
 - ⊙ **Λειτουργία συστήματος Δικαιοσύνης:** έλεγχος της νομοθετικής και εκτελεστικής λειτουργίας
 - ⊙ **Κοινωνικό κράτος δικαίου:** κράτος που παρεμβαίνει στη λειτουργία της οικονομίας και της κοινωνίας, προκειμένου να αμβλύνει τις ανισότητες, αναδιανέμοντας το εθνικό εισόδημα σε όφελος των οικονομικά ασθενέστερων (άρθρο 25 § 1Σ)
 - ⊙ **Δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων**
 - ⊙ **Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών**

Θεμελιώδεις Συνταγματικές αρχές- εκφάνσεις του-κράτους δικαίου – ο έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων

Άρθρο 93 Σ

4. Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα.

- Συνεπώς, ο έλεγχος είναι:
 - κατασταλτικός: ασκείται αφού ο νόμος τεθεί σε ισχύ και εφαρμοστεί
 - διάχυτος: ασκείται από όλα τα δικαστήρια
 - παρεμπιπτόν: ασκείται στο πλαίσιο οποιασδήποτε δίκης (δεν απαιτείται ειδική δίκη)
 - συγκεκριμένος: λαμβάνει υπόψη το αποτέλεσμα εφαρμογής της κρινόμενης διάταξης στη συγκεκριμένη περίπτωση με βάση την κατάσταση των συγκεκριμένων διαδικών
 - δηλωτικός: η κρινόμενη ως αντισυνταγματική διάταξη δεν εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση αλλά δεν ακυρώνεται
 - ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας: δεν ελέγχονται πράξεις/αποφάσεις της Βουλής εκτός της νομοθετικής λειτουργίας (πχ, εκλογή ΠτΔ, συγκρότηση εξεταστικής επιτροπής)
- Εκτός από το δικαστικό έλεγχο, οι νόμοι ελέγχονται και προληπτικά:
 - Βουλή: ελέγχει τόσο την τυπική (εσωτερική) όσο και στην ουσιαστική αντισυνταγματικότητα των νόμων (η άσκηση του οργανώνεται, από τον Κανονισμό της Βουλής)
 - Ο ΠτΔ ελέγχει την συνταγματικότητα νόμου στο πλαίσιο της αναπομπής (άρθρο 42 Σ): «Ο ΠτΔ εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους που έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή μέσα σε 1 μήνα από την ψήφισή τους. Μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο, ο ΠτΔ μπορεί να αναπέμψει στη Βουλή νομοσχέδιο που έχει ψηφιστεί από αυτή, εκθέτοντας και τους λόγους της αναπομπής [κρατ. άποψη: για λόγους τοπικής εσωτερικής αντισυνταγματικότητας]. Πρόταση νόμου ή νομοσχέδιο που έχει αναπεμφθεί από τον ΠτΔ στη Βουλή εισάγεται στην Ολομέλεια της και, αν επιψηφιστεί και πάλι με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών [...], ο ΠτΔ το εκδίδει και το δημοσιεύει υποχρεωτικά μέσα σε δέκα ημέρες από την επιψήφισή του.»

Θεμελιώδεις Συνταγματικές αρχές- I (συν.): εκφάνσεις του κράτους δικαίου - ειδικά, η αρχή διάκρισης των λειτουργιών

Άρθρο 26 Σ

1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.
3. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια · οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού

■ Παρεκκλίσεις από την αρχή:

- Διασταύρωση λειτουργιών βάσει Συνταγματικής διάταξης
 - ✓ Πχ, ανάθεση και δικαστικών αρμοδιοτήτων τόσο στη Βουλή (άρθρα 62 και 86 §§1-3 Σ) όσο και στον ΠτΔ (άρθρο 47 Σ, πχ, απονομή χάριτος)
 - ✓ Πχ, στα άρθρα 43 και 44 §1 Σ, θεσμοθετείται η κανονιστική αρμοδιότητα της Διοίκησης, συνεπώς, όργανα της εκτελεστικής εξουσίας ασκούν νομοθετική λειτουργία
- Κάμψη της διάκρισης ως προσδιοριστικό στοιχείο του πολιτεύματός μας
 - ✓ Η εκτελεστική και η νομοθετική εξουσία είναι δικέφαλες, καθώς εκτός από την Κυβέρνηση στην πρώτη περίπτωση και από τη Βουλή, στη δεύτερη, στην άσκηση αυτών συμμετέχει και ο αρχηγός του κράτους (πχ, έκδοση και δημοσίευση νόμων, έκδοση εκτελεστικών διαταγμάτων)
 - ✓ Μεταξύ Κυβέρνησης και Βουλής δεν υπάρχει στεγανός διαχωρισμός, αλλά σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης, καθώς η Κυβέρνηση εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής και ελέγχεται από αυτήν καθ' όλη τη διάρκεια του βίου της
 - ✓ Επίσης, συνηθέστερα ο αρχηγός του κράτους -ΠτΔ- εκλέγεται από τη Βουλή, διαθέτει δηλαδή έμμεση λαϊκή νομιμοποίηση και διαθέτει ιδίως συμβολικές και ονομαστικές αρμοδιότητες

Η δημοκρατική αρχή

Άρθρο 1 Σ

1. Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
 2. Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία.
 3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα.
-

Η δημοκρατική αρχή εξειδικεύεται σε επιμέρους διατάξεις του Συντάγματος:

- Η διενέργεια εκλογών ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία (άρθρο 51 § 3 σε συνδυασμό με το άρθρο 53 § 1)
- Το δημοψήφισμα (άρθρο 44 § 2)
- Η συμμετοχή του εκλογικού σώματος, με την παρεμβολή γενικών βουλευτικών εκλογών, στη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος (άρθρο 110 § 2)
- Το δικαίωμα ίδρυσης (και συμμετοχής) πολιτικών κομμάτων (άρθρο 29)
- Οι ατομικές ελευθερίες συλλογικής δράσης: η ελευθερία της συνάθροισης (άρθρο 11), η ελευθερία της συνένωσης (άρθρο 12) και η συνδικαλιστική ελευθερία (άρθρο 23)
- Οι ελευθερίες που εξασφαλίζουν την ελεύθερη διαμόρφωση του πολιτικού φρονήματος και συμβάλλουν στην διαμόρφωση του πολιτικού πλουραλισμού, όπως η ελευθερία της γνώμης και του τύπου (άρθρο 14), το δικαίωμα πληροφόρησης (άρθρο 5Α)
- Η διά εκλογών ανάδειξη των αιρετών οργάνων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η αντιπροσωπευτική αρχή

Συμπληρώνει και εξειδικεύει τη δημοκρατική αρχή ή ακριβέστερα αποτελεί το μέσο υλοποίησής της: ο λαός ασκεί την εξουσία μέσω των αντιπροσώπων που εκλέγει

Θεμελίωση

- 1. Άρθρο 51§2: Οι βουλευτές αντιπροσωπεύουν το Έθνος. Πρόκειται για την πολιτική έννοια του Έθνους (: ενεστώς λαός).
- 2. Άρθρο 1§1: Υπονοείται και δεν εξαγγέλλεται ευθέως. Αφού η δημοκρατία μας είναι κοινοβουλευτική είναι αναγκαία και αντιπροσωπευτική. Η αντιπροσώπευση αποτελεί προϋπόθεση του κοινοβουλευτισμού.

Εξειδίκευση

- 1. α. 51§3: Ανάδειξη βουλευτών με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία
- 2. α. 53§1: Περιοδική ανανέωση ανά τετραετία του αντιπροσωπευτικού σώματος
- 3. α. 60§1: Ο βουλευτής τελεί υπό καθεστώς ελεύθερης εντολής
- 4. α. 66§1: Αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων της Βουλής

Οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την ψηφοφορία είναι οι εξής:

- Αρχή της καθολικότητας: όλοι άνω των 18
- Αρχή της αμεσότητας: δεν επιτρέπεται η ψήφος δι' αντιπροσώπου
- Αρχή της ισότητας: ένας εκλογέας/μία ψήφος
- Αρχή της μυστικότητας
- Αρχή της υποχρεωτικότητας

«Νόθευση» της αντιπροσωπευτικής αρχής αποτελούν το δημοψήφισμα και η λειτουργία των κομμάτων ως μέσο έκφρασης των πολιτικών επιλογών του λαού

Η κοινοβουλευτική αρχή

Αφορά τη συγκρότηση και την άσκηση της κρατικής εξουσίας, εφόσον εξαρτά την ανάδειξη και νόμιμη λειτουργία της Κυβέρνησης από την εμπιστοσύνη της Βουλής

Πρωταρχικότητα Βουλής

=
ουσιαστική υπεροχή της Βουλής ως αντιπροσωπείας του κυρίαρχου λαού έναντι των υπολοίπων κρατικών οργάνων (πλην του λαού)

εξάρτηση της κυβέρνησης από τη Βουλή

στη φάση διορισμού Κυβέρνησης (αρχή δεδηλωμένης)

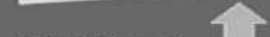
υποχρεωτικά ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή μέσα σε 15 ημέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού (άρθρο 84 Σ)

Πρόταση εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας προαιρετικά (τηρώντας το Σύνταγμα)

Ήπια διάκριση μεταξύ νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας

Κυβέρνηση και συμπολίτευση

Αντιπολίτευση

Πλειοψηφική εκδοχή

Σε περίπτωση ύπαρξης κόμματος, που διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία των βουλευτικών εδρών (μονοκομματική πλειοψηφία), ο αρχηγός του διορίζεται Πρωθυπουργός

Μειοψηφική εκδοχή

Εάν κανένα κόμμα δε διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία των βουλευτικών εδρών, τότε ακολουθείται η διαδικασία των διερευνητικών εντολών, με στόχο το σχηματισμό κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Αποδέκτες των διερευνητικών εντολών είναι διαδοχικά οι αρχηγοί των τριών πρώτων σε κοινοβουλευτική δύναμη κομμάτων. Ο αποδέκτης της διερευνητικής εντολής έχει προθεσμία τριών ημερών

Εκλογική Κυβέρνηση

Οικουμενική
Εάν δεν τελεσφορήσει η διαδικασία των διερευνητικών εντολών, τότε πρώτη προτίμηση του Συντάγματος είναι ο σχηματισμός Κυβέρνησης από όλα τα κόμματα της Βουλής
Υπηρεσιακή
Εάν δεν τελεσφορήσει ούτε η προσπάθεια σχηματισμού οικουμενικής εκλογικής Κυβέρνησης, τότε ο ΠτΔ αναθέτει εντολή σχηματισμού Κυβέρνησης στον Πρόεδρο είτε του ΑΠ είτε του ΣτΕ είτε του ΕΛΣυν και διαλύει τη Βουλή

Η αρχή της δεδηλωμένης ειδικότερα

- Η Κυβέρνηση που διορίζεται από τον αρχηγό του Κράτους και ασκεί την εκτελεστική εξουσία οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής
 - ✓ Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών (α. 37(2) Συντ)
 - ✓ Η Κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής/ Μέσα σε 15 ημέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού, η Κυβέρνηση υποχρεούται να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής και μπορεί να τη ζητεί και οποτεδήποτε άλλοτε (α. 84(1) Συντ)
 - Απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων αλλά όχι μικρότερη των 2/5 του συνόλου των βουλευτών
 - ✓ Η Βουλή μπορεί με απόφασή της να αποσύρει την εμπιστοσύνη της από την Κυβέρνηση ή από μέλος της/ πρόταση δυσπιστίας μπορεί να υποβληθεί μόνο μετά την πάροδο εξαμήνου αφότου η Βουλή απέρριψε πρόταση δυσπιστίας/ η πρόταση δυσπιστίας πρέπει να είναι υπογραμμένη από το 1/6 τουλάχιστον των βουλευτών / κατ' εξαίρεση μπορεί να υποβληθεί πρόταση δυσπιστίας και πριν από την πάροδο εξαμήνου, αν είναι υπογραμμένη από την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών (α. 84 (2)-(3) Συντ)
 - Απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των εδρών

Νόθευση της αντιπροσωπευτικής αρχής - Ι

- Η αντιπροσωπευτική αρχή αποτελεί τη βάση του κοινοβουλευτισμού στη χώρα μας (βλ. προηγούμενες διαφάνειες), ωστόσο το Σύνταγμα προβλέπει «παρεκβάσεις» από την εν λόγω αρχή:
 - Η αρχή του πολυκομματισμού: οι πολίτες εκφράζονται μέσω πολιτικών κομμάτων
 - ✓ Έλληνες πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικά κόμματα, που η οργάνωση και η δράση τους οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος (α 29 Συντ)
 - Δημοψήφισμα
 - ✓ Δημοψήφισμα είναι η διατύπωση της βούλησης του εκλογικού σώματος για συγκεκριμένο ζήτημα κατά τρόπο άμεσο και ευθύ και με τη μορφή της άμεσης, καθολικής και μυστικής ψηφοφορίας
 - ✓ Ο λαός αποφασίζει για ένα συγκεκριμένο ζήτημα και όχι για πρόσωπα, σε αντίθεση με τις βουλευτικές εκλογές
 - ✓ Τα βασικά χαρακτηριστικά του δημοψηφίσματος είναι τρία: α) Υποκείμενο, είναι ο ίδιος ο λαός, και ειδικότερα το εκλογικό σώμα ως ανώτατο όργανο του κράτους, κατ' επιταγή της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, β) αντικείμενο είναι συγκεκριμένα βαρύνουσας σημασίας ζητήματα ουσίας και όχι η ανάδειξη προσώπων και γ) η διαδικασία λήψης απόφασης διέπεται από τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της ψήφου και της ψηφοφορίας που διέπουν και την εκλογή αντιπροσώπων

Ειδικά το δημοψήφισμα (άρθρο 44 § 2)

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα, ύστερα από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών, που λαμβάνεται με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου

Δημοψήφισμα προκηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με διάταγμα και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, εκτός από τα δημοσιονομικά, εφόσον αυτό αποφασιστεί από τα τρία πέμπτα του συνόλου των βουλευτών, ύστερα από πρόταση των δύο πέμπτων του συνόλου και όπως ορίζουν ο Κανονισμός της Βουλής και νόμος για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής

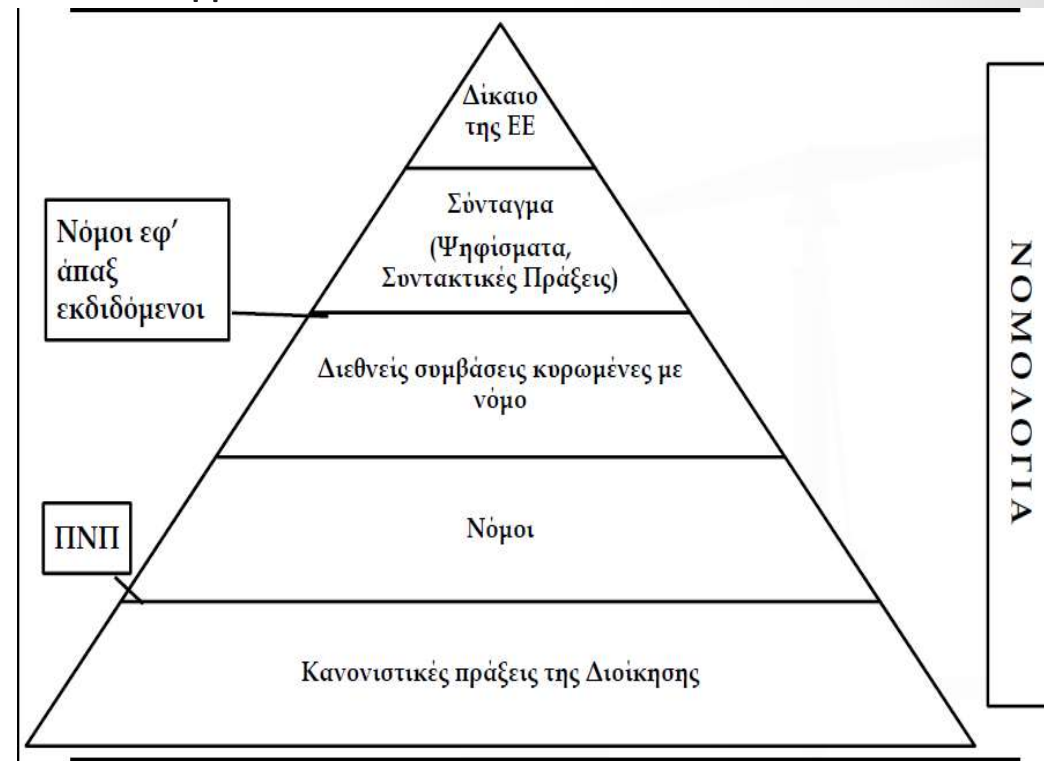
- Υποχρεούται ο ΠτΔ να προκηρύξει δημοψήφισμα;
- Ποιο το εύρος ελέγχου που μπορεί να ασκήσει ο ΠτΔ;
- Μπορεί να αναπέμψει ο ΠτΔ νομοσχέδιο που έχει υπερψηφιστεί από το λαό;

2. Πηγές του Συνταγματικού Δικαίου

- **Ορισμός:** Οι πηγές του Συνταγματικού Δικαίου είναι οι μορφές με τις οποίες εκδηλώνονται οι κανόνες που ανήκουν στο Σύνταγμα.

Οι πηγές του Συνταγματικού Δικαίου περιλαμβάνουν

1. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ
2. ΣΥΝΤΑΓΜΑ
3. ΤΥΠΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
4. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ — ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
5. ΠΡΑΞΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Ο Νόμος:

- Ο νόμος διακρίνεται σε ουσιαστικό και τυπικό. Η παραγωγή του νόμου γίνεται μέσω της νομοθετικής λειτουργίας, η οποία μπορεί να είναι συνήθης ή εξαιρετική.
- Η χρονική ισχύς του νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του και παύει με την κατάργησή του. Ένας νόμος μπορεί να είναι αντισυνταγματικός είτε τυπικά (αν δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία) είτε ουσιαστικά (αν το περιεχόμενό του αντίκειται στο Σύνταγμα).

- Ο νόμος ορίζει για το μέλλον, δεν έχει αναδρομική δύναμη (ΑΚ 2)
- Ωστόσο, ο ανωτέρω κανόνας δεν έχει συνταγματική ισχύ, συνεπώς, νόμος μπορεί να προβλέπει ότι έχει αναδρομική ισχύ με μόνο περιορισμό να μην προσβάλλονται συνταγματικώς προστατευόμενα δικαιώματα (πχ, ιδιοκτησίας, ισότητας, δικαιολογημένης εμπιστοσύνης) όπως αυτά οριοθετούνται στο Σύνταγμα.

Η τακτική νομοθετική διαδικασία: τα βασικά στάδια

Άσκηση νομοθετικής πρωτοβουλίας από την Βουλή (πρόταση νόμου) ή την κυβέρνηση (σχέδιο νόμου)

1. Αιτιολογική Έκθεση και έκθεση ΓΛΚ
2. Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕΝΕ): περαιτέρω επεξεργασία
3. Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής: έλεγχος νομιμότητας και συνταγματικότητας
4. Συζήτηση στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής
5. Συζήτηση και ψήφιση στην Ολομέλεια της Βουλής
6. Ο Πρόεδρος της Βουλής αποστέλλει το νόμο στον αρμόδιο υπουργό
7. Ο αρμόδιος υπουργός υποβάλλει το νόμο στον ΠτΔ προς έκδοση και δημοσίευση στο
8. ΦΕΚ

Ο νόμος φέρει την υπογραφή του ΠτΔ, του αρμόδιου υπουργού και τη μεγάλη του Κράτους Σφραγίδα που θέτει ο Υπουργός Δικαιοσύνης

Τυπικός νόμος ονομάζεται το γραπτό νομικό κείμενο με οποιοδήποτε περιεχόμενο, το οποίο θεσπίζεται με την ανωτέρω διαδικασία. Οι περισσότεροι τυπικοί νόμοι είναι και ουσιαστικοί, υπό την έννοια ότι περιλαμβάνουν κανόνες δικαίου, με γενικές και αφηρημένες ρυθμίσεις. Κατ' εξαίρεση, κάποιοι τυπικοί νόμοι δεν είναι ουσιαστικοί (πχ, ο προϋπολογισμός του κράτους (άρθρο 79 Σ))

Η ισχύς του νόμου

Έναρξη ισχύος

- Τυπική: χρόνος δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
- Κριτήριο για το ποιος νόμος είναι νεότερος
- Ουσιαστική (έναρξη εφαρμογής): από τότε που προβλέπει ο νόμος, άλλως 10 ημέρες από τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΕισΝΑΚ 103)/ από την έναρξη της ουσιαστικής ισχύος ισχύει το ρητό «άγνοια νόμου απαγορεύεται»
- Κατάργηση
 - Ο νόμος [...] διατηρεί την ισχύ του εφόσον άλλος κανόνας δικαίου δεν τον καταργήσει ρητά ή σιωπηρά, δηλαδή, ρύθμισε το ίδιο θέμα κατά τρόπο αντίθετο ή διαφορετικό (ΑΚ 2)
 - Αναδρομικότητα (διαφορετική ρύθμιση εννόμων σχέσεων και δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν από προηγούμενους νόμους/ πρόσδοση σε προηγούμενα περιστατικά νέων έννομων συνεπειών)

Ειδικές κατηγορίες νόμων

- **Νόμος-πλαίσιο (43 §4 Σ.)**
 - «Με νόμους που ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση των θεμάτων που καθορίζονται σ' αυτούς σε γενικό πλαίσιο. Με τους νόμους αυτούς χαράζονται οι γενικές αρχές και οι κατευθύνσεις της ρύθμισης που πρέπει να ακολουθηθεί και τίθενται χρονικά όρια για τη χρήση της εξουσιοδότησης.»
- **Εκτελεστικοί του Συντάγματος νόμοι**
 - Η θέσπιση τους προβλέπεται από κάποια συνταγματική διάταξη είτε ρητά («ως νόμος ορίζει») είτε σιωπηρά
 - Μπορεί να είναι τυπικοί ή / και ουσιαστικοί νόμοι, ονομάζονται δε «εκτελεστικοί» καθώς αποσκοπούν στην πραγμάτωση και εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων
 - Κλασικό παράδειγμα είναι ο προβλεπόμενος στα άρθρα 51 και 54 Σ εκλογικός νόμος, χωρίς τον οποίο δεν είναι δυνατή η διεξαγωγή των εκλογών
- **Εφ' άπαξ εκδιδόμενοι νόμοι**
 - Τυπικοί νόμοι, η θέσπιση των οποίων προβλέπεται από συνταγματική διάταξη να συμβεί μία και μόνο φορά, και μάλιστα εντός συγκεκριμένης προθεσμίας από την θέση του Συντάγματος σε ισχύ
 - Εξ αυτού του λόγου, οι νόμοι αυτοί δεν μπορούν να τροποποιηθούν με άλλους νόμους, παρά μόνον να ερμηνευτούν αυθεντικά, και, συνεπώς, διαθέτουν αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των κοινών νόμων, όχι όμως και ίση με εκείνη του Συντάγματος (πχ, οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 107 Σ νόμοι για την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού)

Πηγές...συνέχεια

- **Σύνταγμα, Ψηφίσματα και Συντακτικές Πράξεις:** Το Σύνταγμα είναι η πρωταρχική πηγή.
- Τα Ψηφίσματα και οι Συντακτικές Πράξεις χρησιμοποιούνται σε μεταβατικές περιόδους και έχουν προσωρινή ισχύ.
- **Κανονισμός της Βουλής:** Ρυθμίζει τη λειτουργία της Βουλής και ψηφίζεται από την ίδια.
- **Κανονιστικές Πράξεις της Διοίκησης:** Εκδίδονται από την εκτελεστική εξουσία για την εκτέλεση των νόμων ή για τη ρύθμιση ειδικών θεμάτων, βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης.
- **Συνταγματικό Έθιμο:** Είναι ένας άγραφος κανόνας που δημιουργείται από μακροχρόνια πρακτική και λειτουργεί συμπληρωματικά προς το Σύνταγμα.
- **Νομολογία:** Οι δικαστικές αποφάσεις δεν αποτελούν γενικά πηγή συνταγματικού δικαίου, εκτός από τις αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου που κηρύσσουν νόμους αντισυνταγματικούς.

Κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης – Ι

Η κανονιστική αρμοδιότητα της Διοίκησης μπορεί να είναι είτε αυτοτελής, από την άποψη της διαδικασίας, όπως στην περίπτωση των εκτελεστικών διαταγμάτων και των Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου (ΠΝΠ), είτε να ενεργείται κατόπιν νομοθετικής εξουσιοδότησης, δηλαδή πρόβλεψης σε τυπικό νόμο

Συνεπώς, η Διοίκηση υπό την ευρεία έννοια, δηλαδή τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας (ιδίως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και οι Υπουργοί), δύνανται να προβαίνουν στην έκδοση κανονιστικών πράξεων, δηλαδή ουσιαστικών νόμων, να ασκούν, με άλλα λόγια, κανονιστική αρμοδιότητα (γί' αυτό και γίνεται λόγος για «κανονιστικώς δρώσα διοίκηση»)

Με κριτήριο τις συνταγματικοπολιτικές συνθήκες μέσα στις οποίες παρέχεται η εξουσιοδότηση, αυτή διακρίνεται σε τακτική, έκτακτη και εξαιρετική

Τακτική	Έκτακτη	Εξαιρετική
<ul style="list-style-type: none">• Εκτελεστικά διατάγματα (43§1 Σ)• Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα (43§2 εδ.α', 43§4 Σ)• Κανονιστικές πράξεις άλλων οργάνων της Διοίκησης (43§2 εδ.β' Σ)	<ul style="list-style-type: none">• ΠΝΠ (44§1 Σ)	<ul style="list-style-type: none">• 48 Σ

Τα Διατάγματα Άρθρο 43 Σ

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει τα διατάγματα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των νόμων και δεν μπορεί ποτέ να αναστείλει την εφαρμογή τους ούτε να εξαιρέσει κανέναν από την εκτέλεσή τους [Προεδρικά Εκτελεστικά Διατάγματα βάσει Συνταγματικής εξουσιοδότησης]

- Ο νόμος είναι ατελώς/πλημμελώς διατυπωμένος (πχ., δεν ορίζεται ο τρόπος συγκρότησης ενός οργάνου) και δεν υπάρχει σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση

2. Ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της [Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα βάσει ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης]

Εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό. [Κανονιστικά Διατάγματα (κανονιστικές πράξεις) της Διοίκησης βάσει ειδικότερης νομοθετικής εξουσιοδότησης]

4. Με νόμους που ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων για τη ρύθμιση των θεμάτων που καθορίζονται σ' αυτούς σε γενικό πλαίσιο. Με τους νόμους αυτούς χαράζονται οι γενικές αρχές και οι κατευθύνσεις της ρύθμισης που πρέπει να ακολουθηθεί και τίθενται χρονικά όρια για τη χρήση της εξουσιοδότησης. [Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα βάσει γενικής νομοθετικής εξουσιοδότησης]

- Ο νόμος έχει (ηθελμένα) μεγάλο νομοθετικό κενό: η εξουσιοδότηση έχει εντονότερο χαρακτήρα και για το λόγο αυτό υπάρχουν χρονικά όρια και γενικές αρχές για την ρύθμιση

Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου και η εξαιρετική εξουσιοδότηση του άρθρου 48 Σ

Άρθρο 44 Σ

1. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής.

Άρθρο 48 Σ

1. Σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας, καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος, η Βουλή, με απόφασή της, που λαμβάνεται ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, θέτει σε εφαρμογή, σε ολόκληρη την Επικράτεια ή σε τμήμα της, το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας [...].

5. Αφότου αρχίσουν να ισχύουν τα μέτρα των προηγούμενων παραγράφων ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, μπορεί να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, για να αντιμετωπιστούν επείγουσες ανάγκες ή για να αποκατασταθεί ταχύτερα η λειτουργία των συνταγματικών θεσμών. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται για κύρωση στη Βουλή μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τη σύγκλησή της σε σύνοδο και παύουν να ισχύουν στο εξής, αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις παραπάνω προθεσμίες ή δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε δεκαπέντε ημέρες αφότου υποβλήθηκαν.

Το διεθνές δίκαιο και η ελληνική έννομη τάξη

Άρθρο 28 Σ

1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου («διεθνές εθιμικό δίκαιο»), καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. [...]
2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών (αυστηρές διαδικαστικές προϋποθέσεις).
3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας (αυστηρές ουσιαστικές προϋποθέσεις)

Η παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 28 Σ αποτέλεσαν, συνδυαστικά, την βάση για την κύρωση των ιδρυτικών και τροποποιητικών Συνθηκών της ΕΕ [βλ. «Ερμηνευτική δήλωση: Το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.»]

Νομολογία

Δεν αποτελεί πηγή του δικαίου

- ⊗ Ερμηνεύει διατάξεις νόμων και καλύπτει κενά (πχ, πλημμελής εκπλήρωση)
- ⊗ Δίνει περιεχόμενο σε αόριστες νομικές έννοιες (πχ, χρηστά ήθη, καλή πίστη)
- ⊗ Πάγια νομολογία: επανειλημμένη και ομοιόμορφη κρίση των δικαστηρίων για συγκεκριμένο θέμα
- ⊗ Δεν δεσμεύει τα δικαστήρια, αλλά η πάγια νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων δημιουργεί στην πράξη δέσμευση για τα κατώτερα δικαστήρια
- ⊗ Κατ' εξαίρεση αποτελούν πηγή του δικαίου οι αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου (ΑΕΔ) όταν ασκεί την εξής αρμοδιότητά του: « άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, αν εκδόθηκαν γι' αυτές αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου» [άρθρο 100 Σ]
- ⊗ Οι σχετικές αποφάσεις δημοσιεύονται στο ΦΕΚ

Άλλες Πηγές:

- Ο κανονισμός της Βουλής ρυθμίζει τη λειτουργία της Βουλής. Οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης είναι γενικές και αφηρημένες πράξεις που εκδίδονται από την εκτελεστική εξουσία. Το συνταγματικό έθιμο είναι ένας άγραφος κανόνας που δημιουργείται από μακροχρόνια πρακτική. Η νομολογία των δικαστηρίων δεν αποτελεί γενικά πηγή συνταγματικού δικαίου, εκτός από τις αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

3. Πολίτευμα

- **Έννοια:** Το πολίτευμα είναι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται και ασκείται η κρατική εξουσία.
- **Μορφές:** Τα πολιτεύματα διακρίνονται σε μοναρχικά και δημοκρατικά, ενώ υπάρχουν και διάφορες υποκατηγορίες, όπως η κοινοβουλευτική μοναρχία, η προεδρική δημοκρατία και η προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία.
- **Πολίτευμα της Ελλάδας:** Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι η **Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία**, όπου η κυβέρνηση εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει κυρίως ρυθμιστικό και συμβολικό ρόλο.

4. Το Εκλογικό Σώμα

- **Ο Λαός ως Κυρίαρχο Όργανο:** Στην Ελλάδα, ο λαός είναι η πηγή της κρατικής εξουσίας και ασκεί την κυριαρχία του μέσω της εκλογικής διαδικασίας.
- **Εκλογικό Δικαίωμα:** Το εκλογικό δικαίωμα έχουν όλοι οι Έλληνες πολίτες που έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και δεν έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα.
- **Αρμοδιότητες του Λαού:** Ο λαός εκλέγει τους βουλευτές, συμμετέχει σε δημοψηφίσματα, εκλέγει τους αντιπροσώπους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις αρχές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- **Χαρακτηριστικά της Ψήφου:**

Η ψήφος είναι άμεση, καθολική, μυστική, ατομική, ίση, προσωπική και υποχρεωτική.

5. Η Βουλή

- **Βασικό Νομοθετικό Όργανο:** Η Βουλή είναι το κύριο νομοθετικό σώμα στην Ελλάδα και έχει την ευθύνη να ψηφίζει τους νόμους και τον προϋπολογισμό.
 - **Αρμοδιότητες:** Οι αρμοδιότητες της Βουλής περιλαμβάνουν τη ψήφιση νόμων, τον έλεγχο της κυβέρνησης, την αναθεώρηση του Συντάγματος, την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας και άλλα.
 - **Σύνθεση:** Η Βουλή αποτελείται από 300 βουλευτές, οι οποίοι εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.
 - **Εκλογικό Σύστημα:** Το εκλογικό σύστημα είναι η ενισχυμένη αναλογική.
- **Διάρκεια Θητείας:** Η θητεία της Βουλής είναι τετραετής.
 - **Εσωτερική Οργάνωση:** Η Βουλή ρυθμίζει την εσωτερική της λειτουργία με τον Κανονισμό της.
 - **Κοινοβουλευτικός Έλεγχος:** Η Βουλή ελέγχει την κυβέρνηση με διάφορα μέσα, όπως η ψήφος εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας, οι ερωτήσεις και οι επερωτήσεις, και οι εξεταστικές επιτροπές.

Προσόντα και Κωλύματα Εκλογιμότητας

- Για να είναι κάποιος εκλόγιμος ως βουλευτής, πρέπει να έχει την ελληνική ιθαγένεια, να είναι 25 ετών και να έχει το δικαίωμα του εκλέγειν. Υπάρχουν επίσης ορισμένα κωλύματα εκλογιμότητας, όπως η κατοχή συγκεκριμένων θέσεων στο δημόσιο τομέα.
- **Ασυλίες:** Οι βουλευτές απολαμβάνουν ασυλία λόγου και γνώμης (ανεύθυνο) και ασυλία από ποινική δίωξη (ακαταδίωκτο) κατά τη διάρκεια της θητείας τους.
- **Ασυμβίβαστα:** Υπάρχουν ορισμένα ασυμβίβαστα, δηλαδή έργα ή ιδιότητες που δεν μπορούν να συνδυαστούν με το βουλευτικό αξίωμα.

Η νομική θέση των βουλευτών

Άρθρο 60 Σ: (Ελεύθερη εντολή)

1. Οι βουλευτές έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση.

Άρθρο 61 Σ: (Ανεύθυνο των βουλευτών)

1. Ο βουλευτής δεν καταδιώκεται ούτε εξετάζεται με οποιονδήποτε τρόπο για γνώμη ή ψήφο που έδωσε κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων [εντός ή εκτός του Κοινοβουλίου].

2. Ο βουλευτής διώκεται μόνο για συκοφαντική δυσφήμιση, κατά το νόμο, ύστερα από άδεια της Βουλής. [...]

Άρθρο 61 Σ (Βουλευτικό απόρρητο)

3. Ο βουλευτής δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πληροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

Άρθρο 62: (Ακαταδίωκτο των βουλευτών/ποινική ευθύνη)

1. Όσο διαρκεί η βουλευτική περίοδος ο βουλευτής δεν διώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με άλλο τρόπο περιορίζεται χωρίς άδεια του Σώματος. [...]

Η άδεια θεωρείται ότι δεν δόθηκε, αν η Βουλή δεν αποφανθεί μέσα σε τρεις μήνες αφότου η αίτηση του εισαγγελέα για δίωξη διαβιβάστηκε στον Πρόεδρο της Βουλής.

Η τρίμηνη προθεσμία αναστέλλεται κατά τη διάρκεια των διακοπών της Βουλής.

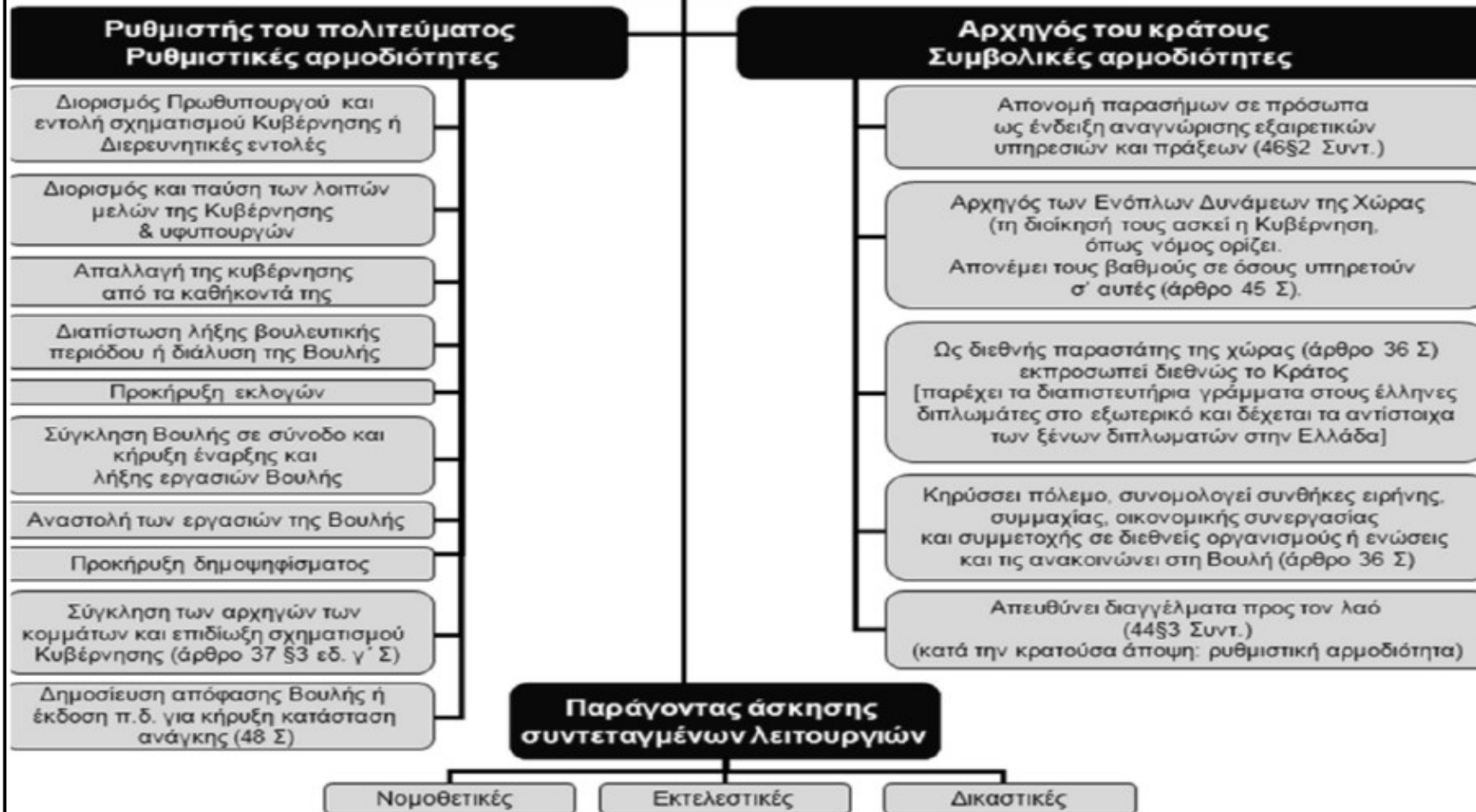
Δεν απαιτείται άδεια για τα αυτόφωρα κακούργηματα.

6. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

- **Ρυθμιστής του Πολιτεύματος:** Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει κυρίως συμβολικό και ρυθμιστικό ρόλο στο πολίτευμα.
- **Εκλογιμότητα και Διάρκεια Θητείας:** Εκλέγεται από τη Βουλή για πενταετή θητεία και μπορεί να επανεκλεγεί μόνο μία φορά.
- **Πράξεις του Προέδρου:** Οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας απαιτούν την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού, με ορισμένες εξαιρέσεις.
- **Σημαντικότερες Πράξεις:** Οι σημαντικότερες πράξεις του Προέδρου περιλαμβάνουν το διορισμό του Πρωθυπουργού και της κυβέρνησης, τη διάλυση της Βουλής, την αναπομπή νομοσχεδίων, την έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου σε έκτακτες περιπτώσεις, την προκήρυξη δημοψηφισμάτων, την απονομή χάριτος και την κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας.
- **Ευθύνη:** Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει ποινική ευθύνη για εσχάτη προδοσία ή εκ προθέσεως παραβίαση του Συντάγματος και δικάζεται από ειδικό δικαστήριο.

- Η εκλογή του ΠτΔ από τη Βουλή γίνεται με ονομαστική ψηφοφορία και σε ειδική συνεδρίαση, που συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία ΠτΔ (α. 32(1) Συντ)
- ΠτΔ εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των 2/3 του συνολικού αριθμού των βουλευτών και αν δεν συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από 5 ημέρες (α. 32(3) Συντ)
- Αν δεν επιτευχθεί ούτε στη δεύτερη ψηφοφορία η οριζόμενη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ακόμη μία φορά ύστερα από 5 ημέρες, οπότε εκλέγεται ΠτΔ εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των 3/5 του όλου αριθμού των βουλευτών (α. 32(3) Συντ)
- Αν δεν επιτευχθεί ούτε και στην τρίτη ψηφοφορία η αυξημένη αυτή πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από 5 ημέρες και εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών (α. 32(4) Συντ)
 - Αν δεν επιτευχθεί ούτε αυτή η πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από 5 ημέρες και εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία (α. 32(4) Συντ)
 - Σε περίπτωση ισοψηφίας, εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκείνος που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων στην πρώτη ψηφοφορία (α. 32(4) Συντ)

Ρόλος και αρμοδιότητες Προέδρου της Δημοκρατίας

7. Η Κυβέρνηση

Συγκρότηση: Η Κυβέρνηση αποτελείται από το Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο περιλαμβάνει τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς.

Αρμοδιότητες: Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει την γενική πολιτική της χώρας.

Ο Πρωθυπουργός: Ο Πρωθυπουργός είναι ο επικεφαλής της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη να εξασφαλίζει την ενότητα και την κατεύθυνση της κυβερνητικής πολιτικής.

Ψήφος Εμπιστοσύνης και Δυσπιστίας: Η Κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Η Βουλή μπορεί να αποσύρει την εμπιστοσύνη της με πρόταση δυσπιστίας.

Την Κυβέρνηση αποτελεί το Υπουργικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς (α. 81 Συντ)

- Με διάταγμα που προκαλεί ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης μπορεί να διοριστούν ένας ή περισσότεροι από τους Υπουργούς Αντιπρόεδροι του Υπουργικού Συμβουλίου
- Νόμος ρυθμίζει τη θέση των αναπληρωτών Υπουργών και των Υπουργών χωρίς χαρτοφυλάκιο, και των Υφυπουργών, που μπορεί να αποτελούν μέλη της Κυβέρνησης
- Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων, ο δε Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο των νόμων (α. 82 (1)-(2) Συντ)
- Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και οι Υφυπουργοί είναι συλλογικώς υπεύθυνοι [πολιτική ευθύνη] για τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης και καθένας από αυτούς για τις πράξεις ή παραλείψεις της αρμοδιότητάς του, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων για την ευθύνη των Υπουργών (α. 85 Συντ)
- Ειδική ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης (α. 86 Συντ)
- Διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης και άσκηση δίωξης από τη Βουλή
- Εκδίκαση από Ειδικό Δικαστήριο

8.Τα Δικαστήρια

- **Διακρίσεις:** Τα δικαστήρια διακρίνονται σε τακτικά, ειδικά, έκτακτα και εξαιρετικά. Τα έκτακτα δικαστήρια απαγορεύονται από το Σύνταγμα.
- **Δικαστική Ανεξαρτησία:** Οι δικαστές απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, ώστε να ασκούν τα καθήκοντά τους ανεπηρέαστοι.
- **Έλεγχος Συνταγματικότητας των Νόμων:** Όλα τα δικαστήρια έχουν την αρμοδιότητα να ελέγχουν τη συνταγματικότητα των νόμων και να μην εφαρμόζουν νόμους που αντίκεινται στο Σύνταγμα. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο επιλύει τις διαφορές μεταξύ ανώτατων δικαστηρίων σχετικά με τη συνταγματικότητα των νόμων.